

Asia: VN/9952/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot muutosehdotuksista

Huomiot muutosehdotuksista

Varsinais-Suomen hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksen luonnoksesta, joka koskee sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa, ja esittää seuraavat vakavat huomiot.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue kannattaa yleisesti sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta. Sähköisen tiedoksiannon käytön lisääntyminen madaltaisi taloudellisia kustannuksia, edistäisi tietosuojaa sekä nopeuttaisi päätösten tiedoksiantoa ja tehostaisi viranomaistoimintaa. Esitykseen liittyy kuitenkin vakavia huolia, jotka tulee ottaa huomioon.

Hallituksen esityksen luonnoksessa Suomi.fi-viestit-palvelua olisi käytettävä ensisijaisesti. On kansalaisen edun mukaista, että kaikki sähköinen viranomaisviestintä löytyy kootusti yhdestä ja samasta paikasta.

- 1) Tältä osin on välttämätöntä selkiyttää asiointikanavien käyttöä, joissa viranomaisen voisi hyödyntää muita jo käytössä olevia keinoja sähköiseen tiedoksiantamiseen (esimerkiksi laajeneva sähköinen asiointi eri aplikaatioissa).
- 2) Voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa tällä hetkellä sähköisen tiedoksiannon suoraan viranomaisen käyttämien päätöksentekojärjestelmien kautta.

Tämä on kustannustehokas ratkaisu. Mikäli Suomi.fi-viestit-palvelua tulisi käyttää ensisijaisesti sähköiseen tiedoksiantoon, tuottaa tämä viranomaisille enemmän työtä.

3) Lakimuutos edellyttää myös sähköisten tiedoksiantokanavien päivittämistä.

4) Lain toimeenpanossa tulee huomioida riittävät siirtymäajat järjestelmämuutoksien toteuttamiselle sekä niistä aiheutuville kustannuksille. Lakimuutoksen nopea toimeenpano on huomattava riski, sillä muutoksen onnistumiseksi kansalaisten oikeudet turvaavalla tavalla digituen riittävyys ja sekä muutoksesta, että saatavilla olevasta digituesta informoiminen tulee toteuttaa kattavasti. Erityisen tärkeää on informoida kiellon mahdollisuudesta. Kansalaisten näkökulmasta aikataulu muutoksen toteuttamiselle on liian nopea eikä muutoksesta ehditä tiedottaa riittävästi ja kansalaisten oikeusturva taaten. Vaikka lain esitöiden mukaan tarkoituksena on varmistaa, että jokaisella viranomaisella on järjestetty riittävä tuki digitaalisten palvelujen käyttöön ja sitä tarjotaan aktiivisesti hallinnon asiakkaille, on aikataulu varsin nopea. Esityksellä ei ole haluttu lähteä laajentamaan nykyistä viranomaisen palveluperiaatetta, jonka vuoksi yhdelläkään viranomaisella ei ole laista johdettavaa velvoitetta tarjota digitukea. Digituen tarjoaminen laajemmin onkin perustunut vapaaehtoiseen toimintaan, jota on rahoitettu eri lähteistä. Vapaaehtoisuuteen liittyvän digituen tarjoaminen on kuitenkin kiinni rahoituksesta ja Varsinais-Suomen hyvinvointialue arvioi tähän liittyvän riskin siitä, että kansalaiset, jotka eniten tarvitsisivat digitukea ja jotka kuuluvat heikoimman digikyvykkyyden ryhmään, jäävät yksinomaan läheisten digituen varaan. Varsinais-Suomen hyvinvointialue arvioi, että hyvinvointialueen paljon palveluita käyttävät kuuluvat tyypillisesti heikoimman digikyvykkyyden ryhmään. On nähtävissä, että heikoimman digikyvykkyyden ryhmään kuuluvien osalta muutoksella on oikeusturvaa vaarantava ulottuvuus, jonka vuoksi siirtymäajan tulisi olla riittävän kattavan digituen toteuttamiseksi ja kansalaisten informoimiseksi.

5) Uudistuksen aikataulun pidentämistä puoltaa myös se, että käyttöönnotossa on selvennettävä useita yksittäisiä asioita, mm seuraavia asioita:

- a. Täysi-ikäistyneen nuoren suostumus (ongelmallista mikäli alaikäisen puolesta huoltajan antama suostumus jää voimaan --> Kun henkilö täysi-ikäistyy niin tulisi antaa uusi suostumus, jotta voidaan varmistaa paremmin henkilön tosiasiallinen ymmärrys.)
- b. Henkilölle mahdollisuus tilata herätteet uusista viesteistä myös tekstiviestinä (viestejä jäänee lukematta jos ollaan pelkkien notifikaatioiden tai sähköpostiherätteiden varassa)
- c. Vaikka olisi antanut suostumuksen, miten toimitaan, mikäli henkilö ei lue suomi.fi-viestejään ja viranomaisasioiden hoitamiseen aiheutuu häiriökysyntää tämän vuoksi (esim. jos toimintakyky muuttuu suostumuksen antamisen jälkeen --> Pitäisi pystyä seuraamaan teknisesti luetaanko viestejä ja jos ei niin jonkin ajan myötä suostumus sähköiseen viestintään peruuntuisi automaattisesti.)

Lähtökohtaisesti Varsinais-Suomen hyvinvointialue kannattaa sähköisen asioinnin ensisijaisuutta, mutta joutuu toteamaan, että esitetyllä aikataululla muutoksen läpivienti ei ole realistista. Lisäksi valmistelussa on tarkennettava muitakin sähköisiä asiointikanavia kuin suomi.fi, sillä esimerkiksi hyvinvointialueet ovat valmistelleet asiakasohjaukseen hyvinkin erilaisia asiointiarkkitehtuurisia ratkaisuja ja kaikilla muutoksilla on kustannusvaikutus jo kilpailutettuihin palveluihin.

Huomiot tiedoksiantoa koskevista ehdotuksista (18-19 b §:t)

-

Huomiot sähköisen asiakirjan saapumista määräajassa koskevasta ehdotuksesta (11 §)

-

Muut huomiot

-

Huomiot soveltamisalan muuttamista koskevasta ehdotuksesta esitutkinnan ja poliisitutkinnan osalta

-

Huomiot oikeudenkäymiskaaren (erit. OK 11:3) ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain prosessiosoite- ja tiedoksiantosäätelyä koskevista ehdotuksista

-

Muut huomiot koskien oikeudenkäymiskaarta ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia

-

Huomiot oikeudenkäyntimaksun porrastusta koskevasta ehdotuksesta hallinto- ja erityistuomioistuinten osalta

-

Esityksessä on arvioitu ehdotettavien muutosten perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia, yritysvaikutuksia ja viranomaisvaikutuksia. Onko esityksessä otettu huomioon tältä osin keskeisimmät vaikutukset? Arvioitteko muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei ole tunnistettu?

-

Muut huomiot

-

Railamaa Jaana
Varsinais-Suomen hyvinvointialue - Konsernipalvelut